

Скиба Елеонора Костянтинівна,
професор кафедри, кандидат філософських наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
юридичного факультету Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
Зеленіна Марина Володимирівна,
слухач магістратури
юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРАВОРОЗУМІННЯ

Глобалізаційні процеси, які останнім часом торкаються усіх сфер суспільного життя у нашій державі виступили каталізатором для розвитку плюралізму ідей у теорії та практиці права. Оскільки для сучасного праворозуміння в Україні характерним є розвиток ідей плюралізму, в тому числі і правових методологій, серед яких вітчизняні та зарубіжні науковці значну увагу приділяють феноменології, актуалізується потреба у глибокому дослідженні окремих позитивних та негативних аспектів такого підходу до праворозуміння.

Окремі дослідження щодо концепцій та підходів до розуміння права здійснювали у своїй науковій діяльності такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І.Ю. Богданівська, Т.В. Гурова, Л.С. Зівс, В.К. Забігайло, М.І. Козюбра, М.М. Марченко, В.В. Оксамитний, М.М. Онищенко, Н.М. Пархоменко, О.Ф. Скакун, Т.І. Тарахонич, Ю.В. Тихомиров, Ю.С. Шемшученко. Проте, зважаючи на швидкий розвиток суспільства, і як наслідок, правових ідей у ньому, необхідно продовжувати дослідження із зазначеної тематики задля продуктивного розвитку правової системи України.

Слід зазначити, що правова феноменологія визначає сутність права, застосовувавши надбання філософії права й на практиці, через побудову інтерсуб'єктивних відносин соціального спілкування індивідів, основними формами яких є конфлікт і співробітництво [4, с. 41]. Феноменологічний підхід до права в найширшому сенсі може бути реалізований через концепт правової реальності як суттєвого елементу життєвого світу людини. У межах такого підходу «правова реальність» інтерпретується як особливий автономний світ права зі своїми законами і логікою функціонування та розвитку, зі своїми «опорними конструкціями» і способом їх поєднання в одне ціле.

Так, у межах феноменологічного підходу його засновники намагалися відійти від суб'єктивізму (психологізму) при визначенні всіх соціальних феноменів (у тому числі й права) й наблизитися до об'єктивізму, який має трансцендентальний характер та не залежить від емпіричної дійсності. Специфіка полягає в тому, що зазначений підхід є теоретико-методологічним фундаментом рішення їх власних теоретичних завдань. Перевага феноменології права пояснюється тим, що вона має конкретної методологічної програмою, сформованої ще в рамках філософської феноменології Е. Гуссерля. Крім того, остання збагатила теорію права такими поняттями, як інтенціональність, інтерсуб'єктивність, і вченням про життєвий світ, застосування яких в правових дослідженнях дозволяє повернути юриспруденцію до вихідних підстав і виявити право як постійно відсуває «горизонт» актуального освоєння світу [3, с. 152].

Говорячи про специфіку впливу феноменології на праворозуміння, науковці наголошують, що цей підхід, що виходить із «внутрішнього досвіду» людини, вимагає ставитись до права як до особливого світу, що здійснюється у певних смислових полях та виражається у певному етосі [1, с. 136]. Феноменологія, будучи методологічною засадою інтегративного праворозуміння, розширює границі сприйняття права, встановлювані традиційними типами праворозуміння, що дає можливість виходу у царину багатомірного опису права, в якому воно виявляється як дійсний світ права або правове життя.

Оскільки прихильники феноменологічного підходу щодо розуміння права, особливо його екзистенційного напрямку (напрямок М. Хайдеггера), вважають основою права конкретну життєву ситуацію чи правовідносини, право знаходить свою реалізацію з прийняттям рішення у конкретній юридично значущій ситуації [2, с. 12]. При прийнятті такого рішення відбувається становлення постійно мінливого права. При цьому право регулює поведінку в процесі правової взаємодії, а типові ролі визначає індивідуалізована норма поведінки, яка виводиться з розуміння суб'єктів взаємодії. Головна проблема при актуалізації цих ідей полягає у поєднанні буття окремо

взятого індивіда, апріорного буття взагалі й буття права, опосередкованого нормами, об'єктивного права як сукупності правових норм, які встановлюють правові повноваження, заборони й обов'язки, і суб'єктивного права як сукупності правових повноважень, заборон та обов'язків, що належать конкретному індивіду.

Отже, на основі вищевикладеного, можна зазначити, що феноменологічний підхід є одним із нетрадиційних підходів до розуміння права, і сьогодні в національній правовій науці отримав значного розвитку, проте не лижна визначати його універсальним, оскільки він має ряд недоліків. Так, зважаючи на абстрактний характер зазначеного підходу не дає можливості повною мірою пояснити право з юридичної точки зору та відстежити співвідношення права із його складовими: правовими нормами та відносинами. До того ж, феноменологічний підхід, зважаючи на його сутність, зводить право лише до комунікації, що є невірним, оскільки не кожна комунікація представляє собою право. Також, прихильники феноменологічного підходу апелюють терміном «комунікація» та «успішна комунікація» як основними, а іноді і єдиними критеріями права. Тож, можна простежити позитивні та негативні тенденції у феноменологічному підході як одному із підходів до розуміння права, що зумовлює необхідність у подальшому дослідженні зазначеного питання.

Бібліографічні посилання:

1. Коваленко І.І. Інтегративне праворозуміння в контексті феноменологічного осягнення права / І.І. Коваленко // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2015. – № 2. – с. 129-140;
2. Овчиннікова А. П. Феноменологія правової культури: філософсько-правове дослідження : автореф. дис. канд. юрид. наук ; 12.00.12. – Одеса, 2016. – 20 с;
3. Патикіна М.В. Феноменологія права та інтегративне праворозуміння / М.В. Патикіна // Громадські науки і сучасність. – 2014. – № 3. – с. 151-158;
4. Сайфуліна Ю.В. Феноменологічний підхід щодо розуміння права / Ю.В. Сайфуліна // Право і суспільство. – 2012. – № 1. – с. 40-44.

Смирницька Єлізавета Віталіївна,

студентка 2 курсу

юридичного факультету

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Маргулов Артур Худович,

доктор історичних наук, доцент,

професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

САТИРИЧНО-ГУМОРИСТИЧНІ ЖУРНАЛИ ТА ДЕРЖАВНА ІДЕОЛОГІЯ (НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛІВ «КРОКОДИЛ» ТА «ПЕРЕЦЬ»)

Сьогодні ставлення до подій 1920–1930-х рр., що відбувалися на території Радянської України суперечливо. Проте вони, безперечно, вплинули на розвиток українського суспільства, сформували людину нового типу. Провідним джерелом знань і рушійною силою багатьох наукових відкриттів були свіжі відомості про навколишній світ, у той час вони базувались на розвитку засобів масової інформації. Важливим джерелом для вивчення історії, теорії та практики радянської журналістики є періодична преса. Вона є великим джерелом історичних досліджень, за допомогою її вивчення можна розв'язати та знайти відповіді до багатьох суспільних проблем того часу та сьогодення. Періодична преса – це потужне та вагоме джерело різноманітної інформації.

Основна частина нашої роботи сфокусована на період 1920–1930 років. Цей період є досить визначним, саме у ньому брала початок свого формування свідомість населення радянського союзу. Преса та журналістика відігравали найбільшу і найважливішу роль, так як саме газети та журнали були найпоширенішим та найдоступнішим джерелом інформації та новин. Отже, можна зазначити, що саме періодика 1920-1930 рр. призвела до значної асиметрії у формуванні соціальної свідомості радянського суспільства.